

KÜLTÜR YATIRIMLARI VE GİRİŞİMLERİNİN İSTİHDAM BOYUTUYLA TEŞVİKİ

I- GİRİŞ

2004 Yılından beri geçerli, güncelliği kalmayan kültür yatırımlarını teşvik eden düzenleme halen geçerlidir. 5225 sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının 'Sigorta primi işveren paylarında indirim' konulu (c) bendinde *Bu Kanun uyarınca belgelendirilmiş kurumlar vergisi mükellefi yatırımcı veya girişimcilerin, ilgili idareye verecekleri aylık sigorta prim bordrolarında bildirdikleri, münhasıran belgeli yatırım veya girişimde çalıştıracakları işçilerin, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 72 ve 73 üncü maddeleri uyarınca prime esas kazançları üzerinden hesaplanan sigorta primlerinin işveren hissesinin, yatırım aşamasında üç yılı aşmamak şartıyla %50'si, işletme aşamasında ise yedi yılı aşmamak şartıyla %25'i, Hazinece karşılanır, hükmü yer almaktadır.*

II- TEŞVİKTE YARARLANMA ŞARTLARI

Bu Kanunla, bireyin ve toplumun kültürel gereksinimlerinin karşılanması, kültür varlıkları ile somut olmayan kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilir kültürün birer ögesi haline getirilmesi, kültürel iletişim ve etkileşim ortamının etkinleştirilmesi, sanatsal ve kültürel değerlerin üretilmesi, toplumun bu değerlere ulaşım olanaklarının yaratılması ve geliştirilmesi, ülkemizin kültür varlıklarının yaşatılması ve ülke ekonomisine katkı yaratan bir unsur olarak değerlendirilmesi, kullanılması ile kültür merkezlerinin yapımı ve işletilmesine yönelik kültür yatırımı ve kültür girişimlerinin teşvik edilmesi, amaçlanmıştır.

Kanunda, kültür yatırımı veya girişimi kapsamına girebilecek faaliyetler genel olarak belirtilmiştir. Bunlar, kültür merkezlerinin yapımı, onarımı ve işletilmesi, kütüphane, arşiv, müze, sanat galerisi, sanat atölyesi, film platosu, sanatsal tasarım ünitesi, sanat stüdyosu ile sinema, tiyatro, opera, bale, konser ve benzeri kültürel ve sanatsal etkinliklerin ya da ürünlerin yapıldığı, üretildiği veya sergilendiği mekânlar ile kültürel ve sanatsal alanlara yönelik özel araştırma, eğitim veya uygulama merkezlerinin yapımı, onarımı veya işletilmesi. taşınmaz kültür varlıklarının bu Kanunun amacı doğrultusunda kullanılması, kültür varlıkları ile somut olmayan kültürel mirasın araştırılması, derlenmesi, belgelendirilmesi, arşivlenmesi, yayınlanması, eğitimi, öğretimi ve tanıtılması, şeklinde ifade edilmiştir.

A- İşyerinde Aranılan Şartlar

Teşvikten yararlanacak işverenlerin yerli veya yabancı olması önemli değildir. Önemli olan bir tüzel kişiliğin bulunmasıdır. Bu işyerinin Kültür ve Turizm Bakanlığında "kültür yatırım belgesi" ya da "kültür girişim belgesi" alması da gerekmektedir.

İşverenlerin diğer teşviklerde olduğu gibi, aylık prim ve hizmet belgelerini Sosyal Güvenlik Kurumuna yasal süresi içinde vermeleri, sigorta primi, işsizlik sigortası primi, idari para cezası ve bunlara bağlı gecikme cezası, zammı bulunmamalı ya da bunları tecil, taksit ya da yapılandırılmış olmaları gerekmektedir.

Kültür girişim belgesi almış işletmelerde çalıştırılacak azami personel sayısı işletmenin niteliğine göre değişmektedir. Örneğin kültür merkezleri[1]nde: A sınıfı kültür merkezlerinde 100 kişi, B sınıfı kültür merkezlerinde 60 kişi, A sınıfı çok amaçlı salonlarda 50 kişi, C sınıfı çok amaçlı salonlarda 20 kişi, 250 m²'den küçük müzelerde 4 kişi, 250 m²-500 m² arası müzelerde 8 kişi, 100 m²-250 m² arası sanat galerilerinde 3 kişi, 250 koltuktan az sinemalarda 8 kişi, 250 -750 koltuk arası sinemalarda 15 kişi, kültür yatırım belgesi almış işletmelerde çalıştırılacak azami personel sayısı ise: 500 m²'den küçük yatırımlarda 35 kişi, 500 m²-1000 m² arası yatırımlarda 50 kişi, olacaktır.

B- Teşvikin Süresi

Teşvik süresi yatırım aşamasında 3 yıl, işletme aşamasında 7 yıl olmak üzere toplam 10 yıldır.

Kültür yatırım belgesi alınan işyerleri için belge tarihinden itibaren 3 yılı, kültür girişim belgesi alınan işyerleri için belge tarihinden itibaren 7 yılı geçmemek üzere bu teşvikten yararlanabileceklerdir.

Teşvik devam ederken işyeri bir başkasına satılır, devredilir ise, devir alan diğer şartları da yerine getirmek kaydıyla kalan süreler için teşvikten yararlanabilecektir.

C- Teşvik Miktarı

Diğer teşviklerde olduğu gibi bu teşvikte de sigorta primi işveren hissesi esas alınmaktadır. Yalnız teşvik asgari ücret üzerinden değil, o işçinin kazancı üzerinden hesap edilmektedir. Yatırım aşamasında fiilen çalışan sigortalıların prime esas kazançları üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinin üç yılı aşmamak üzere %50'si, işletme aşamasında sigorta primi işveren hissesinin %25'i teşvik olarak verilmektedir.

Çalışanlar yıllık izin, istirahat gibi çeşitli nedenle fiilen çalışmadıkları günler için bu teşvikten yararlanmak mümkün olmayacaktır.

Çalışanlardan sosyal güvenlik destek primine tabi çalışanlar, aday çırak, çırak olanlar için bu teşvik hükümlerinden yararlanılmayacaktır.

D- Mükerrer Teşvik

Diğer teşvik kanunlarına istinaden işveren hissesi sigorta prim teşviki uygulamasından yararlanmakta olan işverenlerin, teşvik kapsamına giren sigortalılarından dolayı aynı dönem içinde mükerrer olarak 5225 sayılı Kanunda öngörülen teşvikten yararlanmaları mümkün bulunmamaktadır.

Ancak, 5225 sayılı Kanunda öngörülen sigorta primi işveren hissesi teşvikinden, gerekse 5510 sayılı Kanununun 81. maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde öngörülen beş puanlık prim indiriminden, sigortalının prime esas kazanç üst sınırına kadar olan kazançlarından dolayı yararlanılması mümkündür. Kısaca, sadece bu beş puanlık indirimden de aynı anda yararlanılabilecektir.

E- Teşvikin Geri Alınması

İşverenlerin, 213 sayılı Kanunda belirtilen mücbir sebepler hariç yatırım süresi veya işletme süresi içinde faaliyetlerini sona erdirmeleri ya da yatırım süresi veya işletme süresi içinde faaliyetlerine ara verdikten sonra bir yıl içinde yeniden faaliyete başlamamaları halinde, yatırım süresi içinde Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesine konulan ödenekten karşılanan işveren hissesi prim tutarlarının tamamı 5510 sayılı Kanununun 89. maddesinde belirtilen hükümler doğrultusunda gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte işverenlerden tahsil edilir.

III- SONUÇ

Kültür yatırım ve girişimlerinin teşviki ile ilgili 5225 sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu 21.07.2004 tarihli ve 25529 sayılı, Kültür Yatırım ve Girişimlerine Gelir Vergisi Stopajı, Sigorta Primi İşveren Payı ve Su Bedeli İndirimi İle Enerji Desteği Uygulamasına Dair Yönetmelik 14.07.2006 tarihli ve 26228 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmış, Sosyal Güvenlik Kurumu da 2010/109 sayılı Genelgesini çıkarmıştır.

Kültür yatırımı ve girişimi kapsamındaki teşvik hükümleri yerli ve yabancı tüzel kişiler içindir. Bu teşvikin süresi toplam 10 yıldır. Kültür faaliyeti yatırım aşamasında iken 3 yılı aşmayacak, işletme aşamasında iken 7 yılı aşmayacak şekilde teşvikle desteklenmektedir. İşverenlerin yatırım faaliyet çeşidine ve büyüklüğüne göre çalıştırabilecekleri azami işçi sayıları esas alınarak işveren sigorta prim hissesinin yatırım aşamasında iken %50'si, işletme aşamasında iken %25'i Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesine konulan ödenekten karşılanmaktadır.

Bu teşvikten yararlanmak isteyen işverenlerin öncelikle Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan kültür yatırım belgesi veya kültür girişim belgesi almaları gerekmektedir. Teşvikin başlangıç tarihi, belgenin alındığı tarih olarak hesap edilmektedir.

[1] Kanun, kültür merkezini, bireyler arasında sosyal ve kültürel iletişim ve etkileşim ortamlarının kurulması ile ulusal kültürün yaşatılması temel amaçlarına dönük olmak üzere; asli unsur olarak güzel sanatlar, sinema, geleneksel ve aėdař el sanatları gibi her türlü kültürel ve sanatsal faaliyetlerden en az birkaçının üretildiği, sergilendiği, bunların eğitim, oğretim ve bilimsel çalışmalarının yapıldığı bölümler ile sağlık, spor, eğitim ve alışveriş gibi gereksinimlerin karşılandığı birimlerin de bulunduğu yapı, olarak tanımlamıştır.